

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 202

Archeologienota Damstraat te
Weerde (Vlaams-Brabant).
Programma van Maatregelen.

JANSSENS DAVID

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Claeys Simon & Janssens David
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Gemotiveerd advies.....	- 4 -
2	Programma van maatregelen.....	- 5 -
2.1	Administratieve gegevens	- 5 -
2.2	Aanleiding van het vooronderzoek	- 11 -
2.3	Resultaten bureauonderzoek	- 13 -
2.4	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	- 13 -
2.5	Onderzoeksstrategie en -methodes	- 14 -
2.6	Onderzoekstechnieken.....	- 15 -
2.7	Randvoorwaarden	- 17 -
2.8	Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	- 18 -
3	Besluit	- 18 -
4	Plannenlijst	- 19 -
5	Lijst van figuren	- 20 -

1 Gemotiveerd advies

Tijdens het bureauonderzoek, uitgevoerd door ADEDE bvba, werd vastgesteld dat de reeds bestaande bronnen niet voldoende informatie bevatten om vast te stellen of zich al dan niet een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevindt.

Binnen het verslag van resultaten kon wel een archeologisch potentieel voor het projectgebied geschetst worden en een analyse gemaakt worden van de mogelijke impact van de geplande werken op het plaatselijke bodemarchief. Het onverstoorde, rurale karakter gecombineerd met de gekende archeologische waarden uit meerdere periodes (Romeinse periode in het bijzonder) die in de omgeving werden teruggevonden resulteert in een significant archeologisch potentieel. De grootte van het onderzoek en de aard van de geplande ontwikkeling geven tevens aan dat het bodemarchief plaatselijk bedreigd wordt. Gezien het bureauonderzoek niet met zekerheid de aan- of afwezigheid van archeologische resten kon vaststellen is verder vooronderzoek met ingreep in de bodem opportuun. Voorgaande informatie in overweging genomen doet besluiten dat ter hoogte van het projectgebied een eerder significant potentieel op kennisvermeerdering geldt bij eventueel verder onderzoek.

Gezien de opdrachtgever nog geen eigenaar is van de gronden en de huidige eigenaar geen toestemming geeft voor het uitvoeren van onderzoek met ingreep in de bodem werd door de opdrachtgever, en conform artikel 5.4.5 van het onroerend erfgoeddecreet uit 2013, beslist de mogelijkheid van het uitgesteld traject te volgen. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba hier een uitgesteld traject in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (cfr. §2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes) .

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2017E117
Site	Damstraat Weerde
Projectsigle ADEDE	WEE-DAM
Ligging	Damstraat 92/94/96 BE 1982 Weerde (Zemst)
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 157073,798m Y: 185075,566m Punt 2 (ZW): X: 156969,023m Y: 184907,291m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Weerde Afd. 3, Sectie A, nrs. 230 ^E 2, 230B2, 230W & 230X Zie plannummer 3
Soort onderzoek	desktopstudie
Opdrachtgever	Dhr. en mevr. Lauwers Grimbergsesteenweg 125 BE 1980 Eppegem
Aard van de vervolgwerven	Nieuwbouw eengezinswoningen
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 2017/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Claeys S., 2017, Archeologienota Damstraat te Weerde (Vlaams-Brabant), ADEDE Archeologisch Rapport 202, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 6240m ²
Periode uitvoering	Mei 2017

Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, bureauonderzoek
Verstoorde zones	Zie plannr. 4

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

WEERDE - DAMSTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017E117 17/05/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

0 370

Meter

WEERDE - DAMSTRAAT

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017E117 17/05/2017

© AGIV

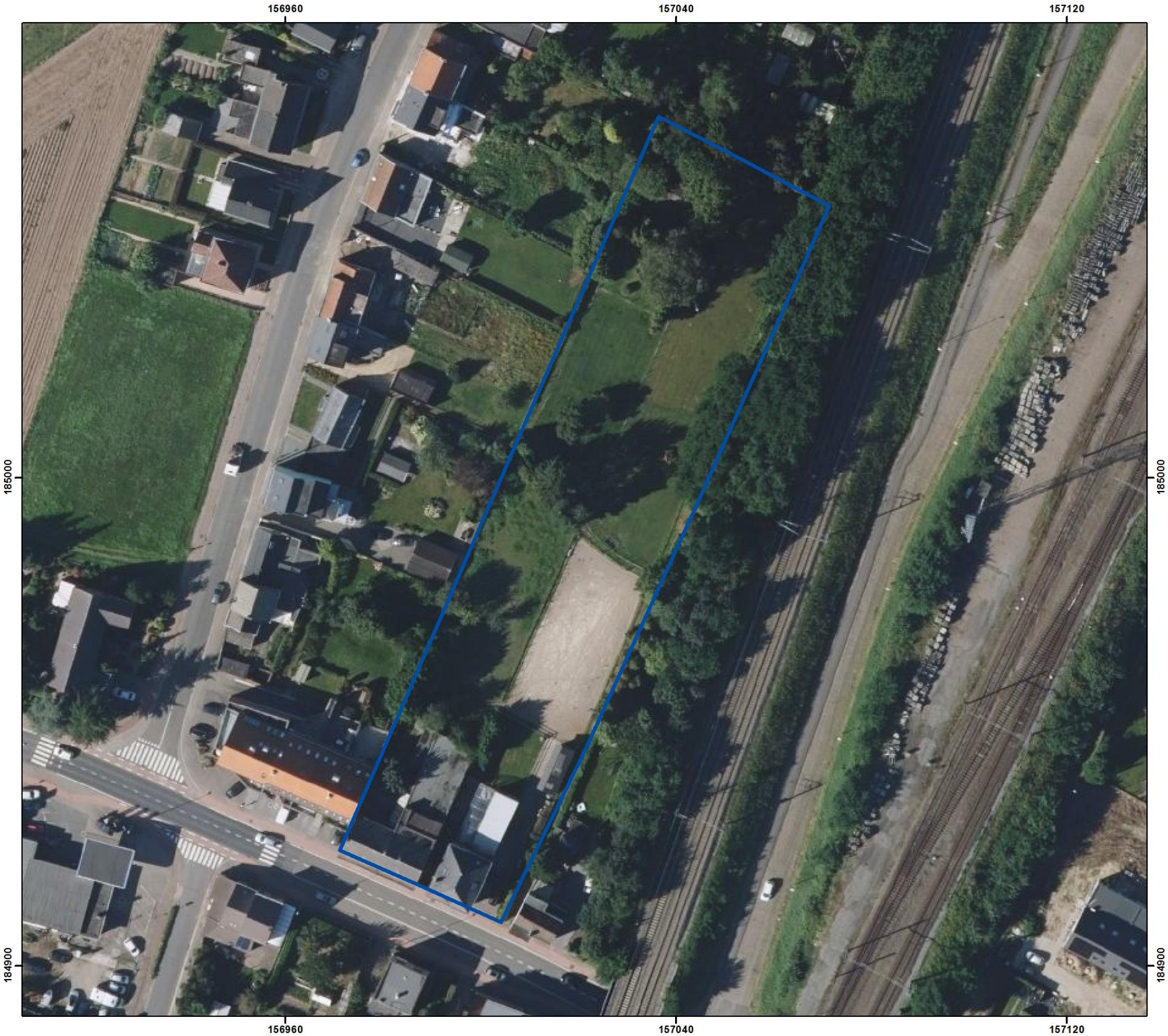
Legende

Projectgebied

N

0 50

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

WEERDE - DAMSTRAAT

Plannr. 3
GRB (kadaster)

2017E117 17/05/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

050

Meter

WEERDE - DAMSTRAAT

Plannr. 4
Gekende verstoorde zones

2017E117 17/05/2017

© AGIV

Legende

- Projectgebied
- Verharding
- Bebouwing
- Houten structuur

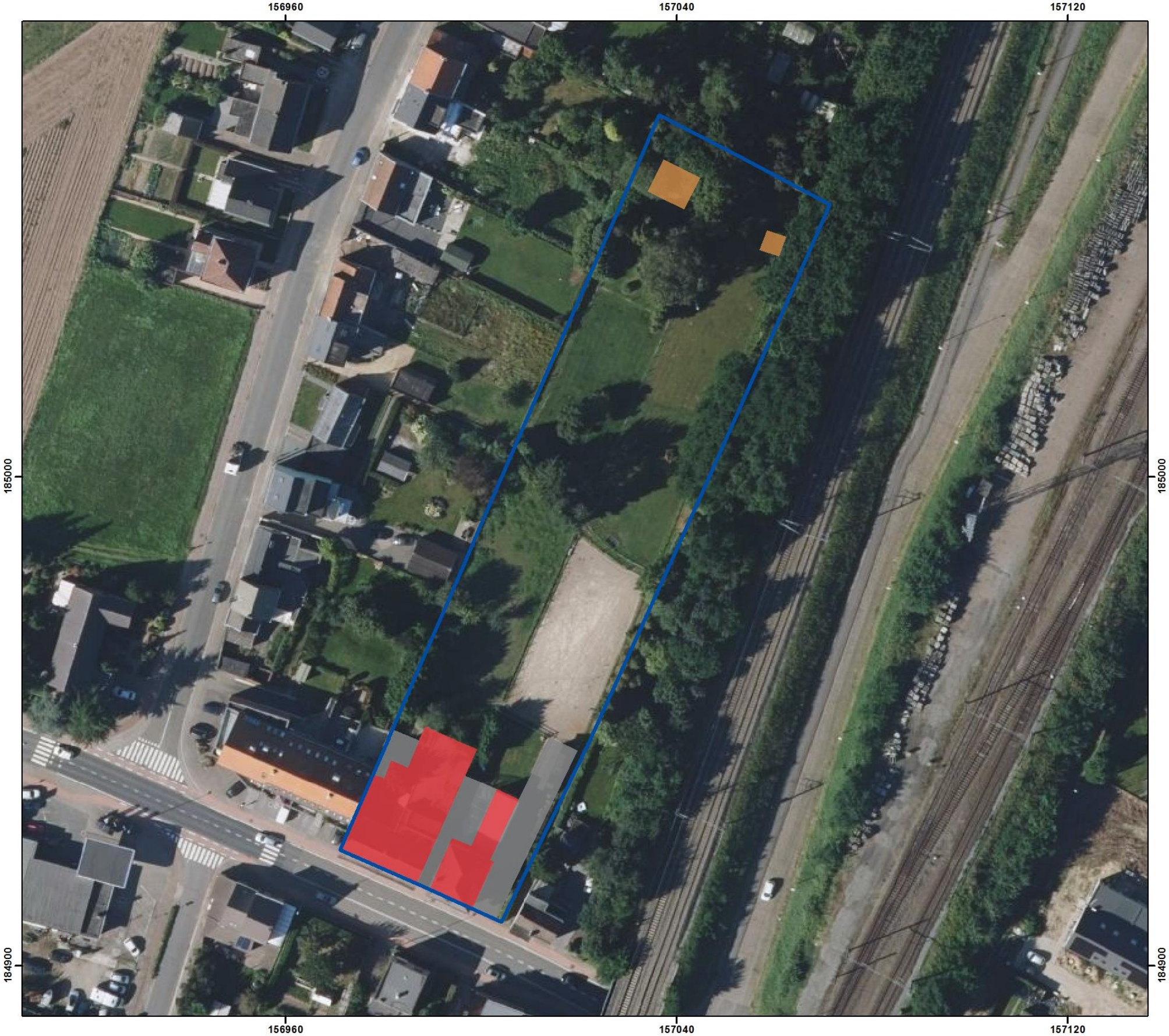
N

0 50

Meter

2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt en de ingreep in de bodem meer dan 1000m² behelst. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Het projectgebied wordt bijna volledig bebouwd door middel van een meergezinswoning ter hoogte van de Damstraat, een tweede haaks op de Damstraat dieper gelegen op het terrein en 9 woningen achteraan op het terrein met parkeerplaatsen. De twee meergezinswoningen zullen voorzien worden van een ondergrondse parking die tot 3 meter diep zal uitgegraven worden. Men dient met andere woorden uit te gaan van een integrale verstoring van het terrein.

WEERDE - DAMSTRAAT

Plannr. 6
Inplantingsplan geplande toestand

2017E117 17/05/2017

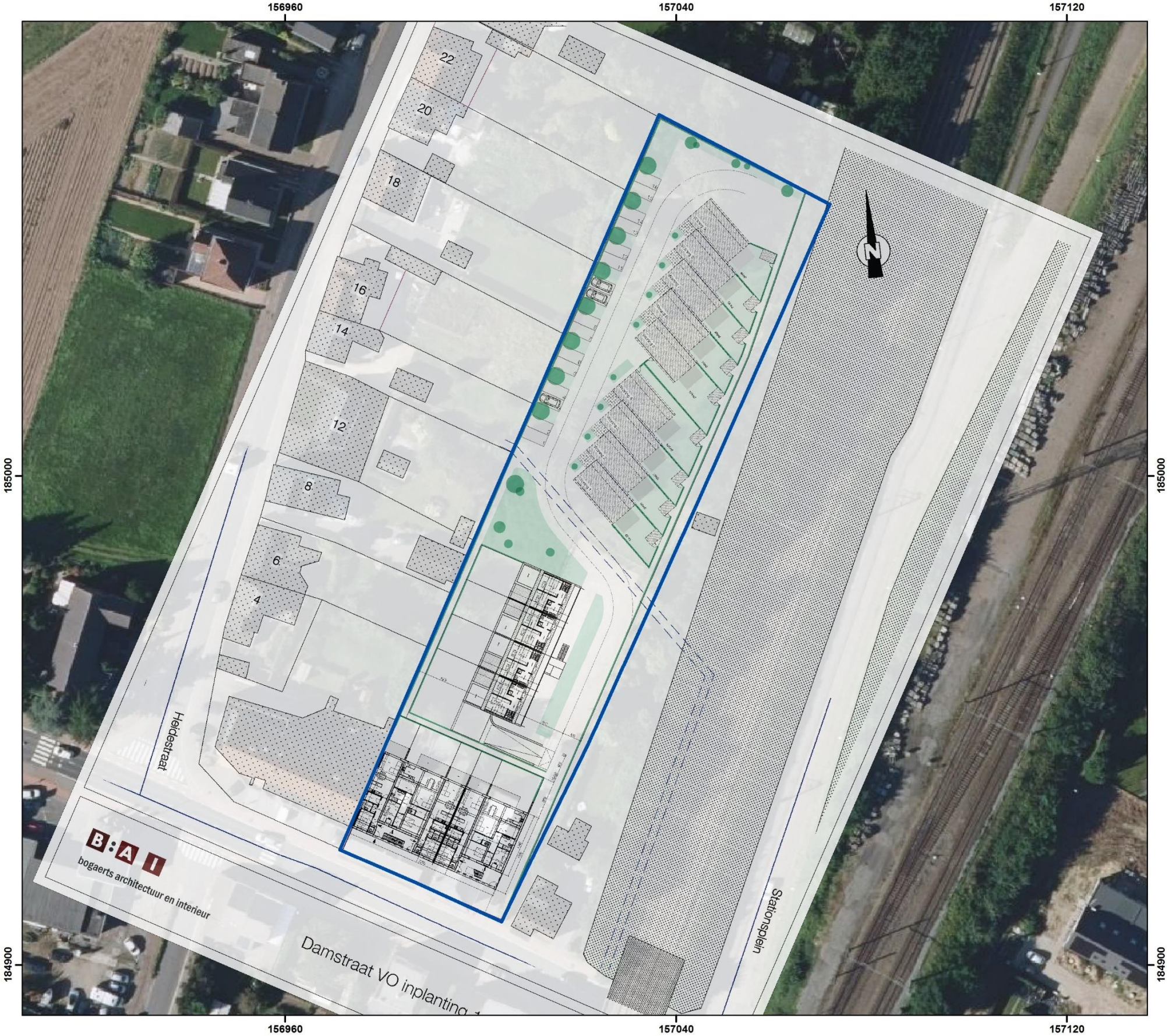
© AGIV, opdrachtgever

Legende

Projectgebied

0 50
Meter

2.3 Resultaten bureauonderzoek

In het kader van het opstellen van de archeologienota werd een bureauonderzoek (projectcode: 2017E117) uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek werd aan de hand van reeds bestaande bronnen het onderzoeksgebied geografisch, geo(morfo)logisch, historisch en archeologisch gesitueerd. Het bureauonderzoek kon niet met zekerheid de aan- of afwezigheid van een archeologische site of resten ter hoogte van het projectgebied vaststellen. Wel was het mogelijk om een inschatting te maken van het archeologisch potentieel en de mogelijke impact van de geplande werken op het plaatselijke bodemarchief. Hiervoor wordt verwezen naar het Verslag van Resultaten van dit bureauonderzoek. Samengevat komt het er op neer dat het eerder onverstoorde, rurale karakter (agrarische activiteiten/braakliggend) gecombineerd met de archeologische resten uit meerdere periodes en de Romeinse periode in het bijzonder die in de omgeving werden teruggevonden resulteert in een significant archeologisch potentieel. Dit werd vervolgens getoetst aan de aard en situering van de geplande ingrepen.

Op basis van deze gegevens werd het gehele onderzoeksgebied afgebakend waarbinnen verder vooronderzoek noodzakelijk is. Hierbinnen geldt de archeologische verwachting zoals geponeerd in het bureauonderzoek.

2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft als doel informatie en gegevens te verzamelen die als aanvulling dienen op de reeds bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen. Het onderzoek heeft als uiteindelijk doel na te gaan of er een mogelijk archeologisch waardevolle site binnen de contouren van het onderzoeksgebied aanwezig is. Aan de hand van de verzamelde informatie van het proefsleuvenonderzoek, gecombineerd met het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, kan vervolgens een verder te volgen strategie uitgewerkt worden voor de bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied. Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden aan de hand van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem:

- *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde? Zijn er in het bijzonder sporen te herkennen die kunnen toegeschreven worden aan een Romeinse occupatie en/of exploitatie?*
- *Wat is de aard, kwaliteit en informatiewaarde van deze sporen?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

- *Wat is de impact van de geplande werken op deze sporen?*
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?*
- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied?*

2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes

Volgens de CGP, “§5.3 Bepalen van de onderzoeksstrategie” dienen vier criteria in overweging genomen te worden voor het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie: Mogelijk, nuttig, schadelijk en noodzakelijk. Hoewel vervolgonderzoek noodzakelijk wordt geacht, zijn niet alle mogelijke onderzoekstechnieken noodzakelijk uit te voeren.

Om de graad van verstoring in de bodem, en dus de mogelijke bewaringstoestand van eventuele sporen, na te gaan kan geopteerd worden voor een landschappelijk bodemonderzoek. Dit dient te gebeuren met het oog op het vaststellen van de opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap door middel van boringen. Deze methode biedt echter niet voldoende informatie om een antwoord te bieden op de vraagstelling omtrent de aanwezigheid van archeologische sporen.

Ook geofysisch onderzoek kan een inzicht verschaffen in de verstoringsgraad van de bodem, indien deze verstoord werd door nog steeds aanwezige vaste structuren. Geofysisch onderzoek (GPR) biedt mogelijkheden om zicht te krijgen in de verticale bodemopbouw maar heeft als nadeel de complexe verwerking van de gegevens en het feit dat de verkregen data door bijkomend veldwerk moet gestaafd worden. Met behulp van magnetometrie kunnen ook metalen objecten in de bodem worden opgespoord. Maar geofysisch onderzoek kan niet gebruikt worden om grondsporen en kleine, niet metalen, artefacten op te sporen.

Om na te gaan of zich al dan niet een archeologische site ter hoogte van het onderzoeksgebied bevindt en de aard en bewaringstoestand van deze site te achterhalen, kan geopteerd worden voor een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek. Deze methode is bijzonder nuttig in het opsporen van losse vondstenspreiding van lithisch materiaal kenmerkend voor steentijdsites. Deze techniek is echter minder efficiënt voor het opsporen van grondsporen. Wel kunnen artefacten worden aangeboord, bij een losse vondstspreading is deze techniek voor de periodes recenter dan de steentijden bijgevolg weinig efficiënt.

Door middel van een proefsleuvenonderzoek kan uitspraak gedaan worden over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van het terrein open te leggen en beperkt op te graven. Op die manier kunnen verantwoorde uitspraken gedaan worden voor de rest van het terrein. Via deze techniek kan zowel de aard van verstoring in de bodem als de aan- of afwezigheid van een archeologische site bepaald worden. Ook kan uitspraak

gedaan worden over de aard en bewaringstoestand van een eventueel aanwezige site of archeologische resten.

Een combinatie van de onderzoekstechnieken is hier niet noodzakelijk en weinig opportuun. Gezien alle onderzoeken mogelijk, nuttig en weinig schadelijk zijn moet gekeken worden naar het efficiënt inzetten van middelen om een antwoord op de onderzoeksvragen te bekomen. Door de gekende posities van de steentijdsites en de breedte van de Zenne tijdens deze periode de verwachting eerder laag wat betreft het aantreffen van steentijdartefactsites. Een afweging van de verschillende mogelijke technieken in combinatie met het efficiënt inzetten van middelen en een kosten-batenanalyse geven echter aan dat een proefsleuvenonderzoek hier de meest aangewezen techniek is. Een voorafgaand verkennend en/of waarderend booronderzoek is dus niet noodzakelijk. Wel dient tijdens het aanleggen van de proefsleuven aandacht besteed te worden naar de aanwezigheid van lithische vondsten.

De geplande proefsleuven (zie sleuvenplan) dienen allen volledig aangelegd te worden, eventuele kijkvensters en/of dwarssleuven dienen ter plaatse, na evaluatie van het terrein en de mogelijk aanwezige sporen bepaald te worden. Het onderzoeksdoel van het proefsleuvenonderzoek is bereikt wanneer de geplande proefsleuven volledig werden aangelegd, alle (mogelijk) aanwezige sporen werden gedocumenteerd en de (niet-limitatieve) onderzoeksvragen succesvol kunnen beantwoord worden.

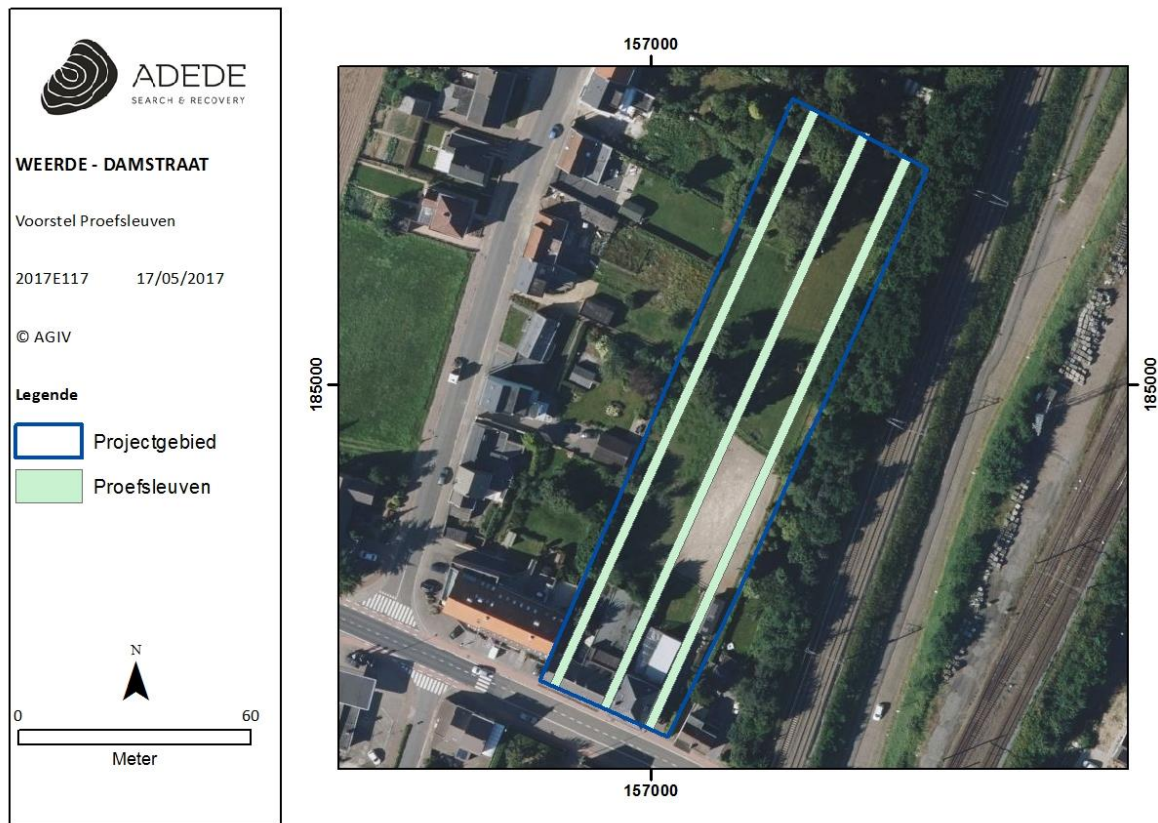
2.6 Onderzoekstechnieken

Voor het proefsleuvenonderzoek gelden volgende bepalingen:

- Er wordt gebruik gemaakt van continue, parallelle proefsleuven, tenzij hindernissen (bijvoorbeeld bebouwing, beschutting, etc.) dit niet toelaten.
- De afstand tussen de middenassen van de proefsleuven bedraagt telkens maximaal 15m.
- De proefsleuven zijn allen 2m breed.
- Alle sleuven worden initieel aangelegd tot op het archeologisch vlak dat tijdens het veldwerk dient bepaald te worden door de veldwerkleider of erkende archeoloog in samenspraak met de aardkundige.
- Dwarssleuven en/of kijkvensters dienen aangelegd te worden op locaties die tijdens het veldwerk bepaald worden door de veldwerkleider in samenspraak met een erkende archeoloog.

De proefsleuven worden noord-zuid georiënteerd aangelegd. Deze oriëntatie werd gekozen naar aanleiding van de topografische kenmerken van het terrein enerzijds, de helling en de gekende

perceelsgrenzen waarbij de lengterichting gevolgd wordt anderzijds. Een bufferzone van 3m ten opzichte van de grenzen van het te onderzoeken gebied wordt hier gehanteerd. In totaal worden 3 proefsleuven aangelegd in combinatie met eventuele kijkvenster(s) en/of dwarssleuven.

Figuur 1. Sleuvenplan.

Aan de hand van het bovenstaand beschreven proefsleuvenonderzoek wordt minimaal 10% van het te onderzoeken terrein onderzocht, aan de hand van de dwarssleuven en/of kijkvensters wordt 2,5% van het te onderzoeken terrein onderzocht. Op deze manier kan voldoende informatie verkregen worden om, aangevuld met de resultaten van het bureauonderzoek, de verder te volgen strategie te bepalen.

De kans op het aantreffen van steentijdsites ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt eerder laag ingeschat. Met het oog op het efficiënt inzetten van middelen is bijgevolg geopteerd geen waarderend archeologisch booronderzoek uit te voeren voor het aanleggen van de sleuven. Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient wel bijzondere aandacht te zijn voor steentijdartefacten. Indien uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er binnen het onderzoeksgebied steentijd artefactsites voorkomen en waar deze gelokaliseerd zijn, dient een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd te

worden voor het proefsleuvenonderzoek verdergezet wordt. Via deze methode kunnen er inzichten bekomen worden in de diepte, spreiding, datering en bewaringsgraad van de sites. Daarom dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Op welke dieptes zijn de steentijd artefactsites bewaard?
- Wat is hun spreidingsvorm?
- Wat is hun densiteit?
- Hoe is hun bewaringstoestand?
- In welke periodes kunnen ze gedateerd worden?
- Is er vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving nodig en welke strategie

Voorafgaand aan deze methode dienen aan de hand van het tot dan uitgevoerde proefsleuvenonderzoek zones met verwachtingen opgesteld te worden waarbinnen de boringen uitgevoerd dienen te worden met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen, dit in de vorm van een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Deze boringen dienen ingemeten te worden met een GPS-toestel, zodat de coördinaten (x, y en z) gekend zijn. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt dient te worden is een edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijd artefactensite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm op 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist

2.7 Randvoorwaarden

Om een goede bewaring van het potentieel archeologische bodemarchief te bekomen, worden enkele voorwaarden opgelegd ter bescherming van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed. Zo wordt gemeld dat er op de terreinen behorend tot het projectgebied, in tussentijd tot het proefsleuvenonderzoek, geen ingrepen in het bodemarchief mogen plaatsvinden. Wanneer binnen het projectgebied bomen aanwezig zijn die niet behouden worden in de nieuwe ontwikkeling, moet de bovenkant afgezaagd worden en mag het terrein niet dieper dan huidige maaiveld gefreesd worden voor zover deze bepalingen niet in strijd zijn met het de opgelegde voorwaarden in de vergunning

indien hierin bepaald wordt dat het monumentale bomen betreft¹. Bij de sloop van de gebouwen mag niet dieper in de bodem gereikt worden dan het huidige maaiveld.

2.8 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

3 Besluit

Uit het bureauonderzoek kon niet besloten worden of er zich al dan niet archeologische resten binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevinden. De bodemopbouw van het plangebied en historische bronnen suggereren echter dat hier goede bewaringsomstandigheden zijn voor eventuele sporen. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek om na te gaan of er sporen bewaard zijn en zo ja, in welke toestand deze zich bevinden. De resultaten van dit uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem worden vervolgens in een nota verwerkt waarin ook de te volgen strategie voor de bescherming van het archeologisch/cultuurhistorisch patrimonium dient bepaald te worden.

¹ <https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/vergunningen/stedenbouwkundige-vergunningsaanvraag/begrippen>

4 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1:5000	digitaal	17/05/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1:2000	digitaal	17/05/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1:1000	digitaal	17/05/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1:530	digitaal	17/05/2017
0005	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1:750	digitaal	17/05/2017
0026	Sleuvenplan	1:2000	digitaal	17/05/2017

5 Lijst van figuren

Figuur 2. Sleuvenplan. - 16 -